

	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ	СУ СМЯ НУБіП України 7.5-072-05
	НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ	Введено в дію: Наказ № _____
	<i>«Положення про робочу програму навчальної дисципліни»</i>	від _____

Додаток 2

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**
Кафедра земельного кадастру

ЗАТВЕРДЖЕНО
Факультет (ННІ) землепорядкування
(назва)
“ 14 ” травня 2026 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
МЕТОДОЛОГІЯ НАУКОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ
ТА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНА ВЛАСНІСТЬ**

Галузь знань С - Економіка та міжнародні економічні відносини
Спеціальність С1 – Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини

Освітня програма Економіка природокористування та охорони навколишнього середовища
Факультет (ННІ) землепорядкування

Розробники: проф. кафедри, д.е.н., проф. Новаковська І.О.
(посада, науковий ступінь, вчене звання)

Київ – 2026 р.

Опис навчальної дисципліни. Дисципліна акцентує увагу на методології високорівневого наукового дослідження та ефективному управлінні інтелектуальною власністю; охоплює формулювання наукових проблем, побудову концептуальних рамок досліджень, вибір методів збору та аналізу даних, а також планування та реалізацію власних наукових проєктів. Курс поєднує теоретичний аналіз із практичними кейсами та дослідницькими завданнями, що дозволяє здобувачам PhD розробляти власні дослідницькі стратегії та інтегрувати міждисциплінарні підходи у наукові проєкти. Це забезпечує розвиток критичного мислення, аналітичних навичок та здатності здійснювати оригінальні дослідження, а також ефективно захищати й комерціалізувати результати наукової діяльності. У результаті вивчення дисципліни здобувачі опановують інструменти, які дозволяють оцінювати науково-дослідницькі ініціативи, формувати концепції власних проєктів та приймати обґрунтовані рішення щодо управління інтелектуальною власністю.

Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь		
Освітній ступінь	Доктор філософії (PhD)	
Спеціальність	СІ – Економіка	
Освітня програма	Економіка природокористування та охорони навколишнього середовища	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	Обов'язкова	
Загальна кількість годин	120	
Кількість кредитів ECTS	4	
Кількість змістових модулів	2	
Курсовий проєкт (робота) (за наявності)	-	
Форма контролю	іспит	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм здобуття вищої освіти		
	Форма здобуття вищої освіти	
	денна	заочна
Курс (рік підготовки)	1	1
Семестр	1	1
Лекційні заняття	30 год.	8 год.
Практичні, семінарські заняття	20 год.	12 год.
Лабораторні заняття	-	-
Самостійна робота	70 год.	100 год.
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми здобуття вищої освіти	4 год.	-

1. Мета, компетентності та програмні результати навчальної дисципліни

Мета дисципліни полягає у формуванні глибоких теоретичних та практичних компетентностей у проведенні високорівневих наукових досліджень, а також у сфері захисту та комерціалізації результатів наукової діяльності. Дисципліна спрямована на розвиток стратегічного мислення, наукової автономії та здатності інтегрувати знання з різних дисциплін для створення оригінального наукового продукту.

ОК 5

Набуття компетентностей:

інтегральна компетентність (ІК): Здатність ідентифікувати комплексні проблеми в галузі економічної науки та освіти, у тому числі в дослідницько-інноваційній діяльності, та пропонувати наукові підходи до їх вирішення, що передбачає глибоке переосмислення наявних та створення нових цілісних знань та/або практики економіки

загальні компетентності (ЗК):

ЗК01. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу

ЗК02. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел

ЗК04. Здатність генерувати нові ідеї (креативність)

ЗК05. Здатність розв'язувати комплексні проблеми економіки на основі системного наукового світогляду та загального культурного кругозору із дотриманням принципів професійної етики та академічної доброчесності.

спеціальні компетентності (СК):

СК01. Здатність виконувати оригінальні дослідження, досягати наукових результатів, які створюють нові знання в економіці використання, охорони і відтворення природних ресурсів, забезпечення екологічної безпеки соціально-економічного розвитку та дотичних до неї міждисциплінарних напрямках і можуть бути опубліковані у провідних наукових виданнях з економіки та суміжних галузей.

СК02. Здатність усно і письмово презентувати та обговорювати результати наукових досліджень та/або інноваційних розробок українською та іноземними мовами, глибоке розуміння іншомовних наукових текстів з економіки.

СК03. Здатність використовувати сучасні методології, методи та інструменти емпіричних і теоретичних досліджень у сфері економіки, методи комп'ютерного моделювання, сучасні цифрові технології, бази даних та інші електронні ресурси, спеціалізоване програмне забезпечення у науковій та науково-педагогічній діяльності

СК05. Здатність аналізувати та прогнозувати соціально-економічні й екологічні процеси на основі міждисциплінарних підходів і сучасних методів моделювання

СК09. Здатність дотримуватися принципів академічної доброчесності, наукової етики та забезпечувати прозорість дослідницької діяльності, а також запобігати проявам корупції у науковій та освітній діяльності.

Програмні результати навчання (ПРН):

РН01. Мати передові концептуальні та методологічні знання з економіки, управління соціально-економічними системами і на межі предметних галузей, а також дослідницькі навички, достатні для проведення фундаментальних і прикладних досліджень на рівні світових досягнень з відповідного напрямку.

РН02. Глибоко розуміти базові (фундаментальні) принципи та методи економічних наук, а також методологію наукових досліджень, створювати нові знання у сфері економіки з метою досягнення економічного та соціального розвитку в умовах глобалізації.

РН03. Планувати і виконувати експериментальні та/або теоретичні дослідження у сфері економіки природокористування та охорони навколишнього середовища із застосуванням сучасних інструментів аналізу, оцінювати економічну ефективність використання природних ресурсів та природоохоронних заходів, критично аналізувати результати власних досліджень і напрацювання інших дослідників у контексті сучасних економіко-екологічних підходів до забезпечення сталого розвитку.

РН04. Розуміти та застосовувати норми національного і міжнародного екологічного законодавства при формуванні економічних механізмів раціонального природокористування та охорони навколишнього природного середовища.

РН08. Вільно презентувати та обговорювати з фахівцями і нефахівцями результати досліджень, теоретичні та практичні проблеми економіки державною та іноземною мовами, кваліфіковано відображати результати досліджень у наукових публікаціях у провідних наукових виданнях.

Програма та структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин				
	денна форма			заочна форма	
	тижні	усь	у тому числі	усьог	у тому числі

		ого	л	п	л а б	ін д	с.р.	о	л	п	лаб	ін д	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Змістовий модуль 1. Методологія наукового дослідження													
Тема 1. Сутність та класифікація наукових досліджень	1	15	3	2	-	-	10	15	2	-	-	-	10
Тема 2. Наукова проблема: теорія і практика формування	2	14	2	2	-	-	10	14	2	2	-	-	10
Тема 3. Методологічні підходи до економіко-математичного моделювання	3	15	2	3	-	-	10	15	-	2	-	-	10
Тема 4. Організація досліджень та оцінка достовірності результатів	4-5	16	3	3	-	-	10	16	-	2	-	-	10
Разом за змістовим модулем 1	60	10	10	-	-	40	60	4	6	-	-	40	
Змістовий модуль 2. Інтелектуальна власність у наукових дослідженнях													
Тема 5. Типи інтелектуальної власності у науковій та комерційній діяльності	6	15	3	2	-	-	10	15	2	-	-	-	10
Тема 6. Авторські права у наукових дослідженнях: етика та практика	7	14	2	2	-	-	10	14	2	2	-	-	10
Тема 7. Патентування винаходів і ліцензування у науковій діяльності	8	14	2	2	-	-	10	14	-	2	-	-	10
Тема 8. Етика наукових досліджень та правові аспекти інтелектуальної власності	9-10	17	3	4	-	-	10	17	-	2	-	-	10
Разом за змістовим модулем 2	60	10	10	-	-	40	60	4	6	-	-	40	
Усього годин	120	20	20	-	-	40	60	8	12	-	-	50	
Курсовий проект (робота) з (якщо є в робочому навчальному плані)													
Усього годин	120	20	20			80	120	8	12			100	

2. Теми лекцій

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Сутність та класифікація наукових досліджень	3
2	Наукова проблема: теорія і практика формулювання	2
3	Методологічні підходи до економіко-математичного моделювання	2

4	Організація досліджень та оцінка достовірності результатів	3
5	Типи інтелектуальної власності у науковій та комерційній діяльності	3
6	Авторські права у наукових дослідженнях: етика та практика	2
7	Патентування винаходів і ліцензування у науковій діяльності	2
8	Етика наукових досліджень та правові аспекти інтелектуальної власності	3

3. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Аналіз і класифікація видів наукових досліджень у сфері економіки природокористування	2
2	Формулювання наукової проблеми та дослідницької гіпотези для обраної теми	2
3	Розробка економіко-математичної моделі та застосування методів аналізу для наукового дослідження	3
4	Планування дослідницького проекту та оцінка достовірності зібраних даних.	2
5	Аналіз об'єктів інтелектуальної власності та формування таблиці їх класифікації	2
6	Розробка інструкції з дотримання авторських прав і етичних норм у наукових публікаціях	2
7	Підготовка умовної заявки на патент та розробка стратегії ліцензування наукового продукту	2
8	Аналіз етичних і правових аспектів досліджень та розробка кодексу наукової поведінки	4

4. Теми самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Підготовка аналітичного огляду сучасних методологій наукових досліджень у сфері економіки природокористування з визначенням переваг та обмежень кожного підходу	10
2	Розробка рекомендацій щодо захисту інтелектуальної власності та етичного використання наукових результатів у власному дослідницькому проекті з урахуванням законодавства та міжнародного досвіду	10

5. Методи та засоби діагностики результатів навчання: *(вибрати необхідне чи доповнити)*

- усне або письмове опитування;
- тестування;
- захист лабораторних/практичних робіт;
- захист рефератів.

6. Методи навчання *(вибрати необхідне чи доповнити)*:

- проблемне навчання;
- практико-орієнтоване навчання;
- кейс-метод;
- перевернутий клас;
- навчання через дослідження;
- навчальні дискусії та дебати;
- командна робота.

7. Оцінювання результатів навчання.

Оцінювання знань здобувача вищої освіти відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національну оцінку згідно чинного «Положення про екзамени та заліки у НУБіП України»

8.1. Розподіл балів за видами навчальної діяльності

Вид навчальної діяльності	Результати навчання	Оцінювання
Модуль 1. Методологія наукового дослідження		
Тема 1. Сутність та класифікація наукових досліджень власності Практична робота 1.	ПРН 1, 2, 3, 4, 8. У тому числі: демонструвати поглиблені теоретичні знання з економіки природокористування, екологічної безпеки та суміжних галузей, а також володіти методами проведення фундаментальних і прикладних наукових досліджень на світовому рівні; формулювати наукові проблеми й гіпотези, здійснювати їх перевірку із застосуванням теоретичного аналізу, експериментальних досліджень (опитувань, спостережень), математичного та комп'ютерного моделювання, а також критично використовувати наявні літературні джерела; використовувати сучасні інструменти пошуку, збору, оброблення та аналізу наукової інформації, у тому числі статистичні методи опрацювання великих і складноструктурованих даних, спеціалізоване програмне забезпечення та інформаційні системи; генерувати наукові ідеї та пропонувати нові підходи до розв'язання актуальних економічних і міждисциплінарних проблем, розробляти та реалізовувати наукові й інноваційні проекти з урахуванням соціальних, економічних, екологічних і правових аспектів; презентувати результати власних досліджень, аргументовано обговорювати наукові та практичні проблеми державною та іноземною мовами, а також оформлювати їх у вигляді наукових публікацій відповідно до міжнародних стандартів; створювати, досліджувати та вдосконалювати фундаментальні й прикладні моделі соціально-економічних та еколого-економічних процесів і систем, застосовувати їх для отримання нових знань та створення інноваційних рішень у сфері економіки природокористування.	15
Тема 2. Наукова проблема: теорія і практика формулювання Практична робота 2.		15
Тема 3. Методологічні підходи до економіко-математичного моделювання Практична робота 3.		15
Тема 4. Організація досліджень та оцінка достовірності результатів Практична робота 4. Самостійна робота 1.		15
Модульна контрольна робота 1.		30
Всього за модулем 1		100
Модуль 2. Інтелектуальна власність у наукових дослідженнях		
Тема 5. Типи інтелектуальної власності у науковій та комерційній діяльності Практична робота 5.	ПРН 1, 2, 3, 4, 8. У тому числі: демонструвати знання економічних і правових засад охорони та використання результатів інтелектуальної діяльності у сфері природокористування та суміжних галузях, розуміти їх роль у забезпеченні сталого соціально-економічного розвитку; формулювати та обґрунтовувати гіпотези щодо комерціалізації наукових результатів, перевіряти їх з використанням аналізу літературних даних,	15
Тема 6. Розробка інструкції з дотримання авторських прав і етичних норм у наукових публікаціях Практична робота 6.		15

Тема 7. Патентування винаходів і ліцензування у науковій діяльності Практична робота 7.	патентних досліджень, а також методів моделювання; використовувати сучасні інформаційно-пошукові системи (патентні бази даних, бібліометричні та наукометричні ресурси) для ідентифікації, оброблення та аналізу інформації про об'єкти інтелектуальної власності; розробляти нові підходи до управління правами інтелектуальної власності у наукових і інноваційних проєктах, визначати оптимальні шляхи захисту й комерціалізації результатів досліджень з урахуванням правових, економічних, екологічних та соціальних аспектів; презентувати та аргументовано обговорювати питання правової охорони та використання інтелектуальної власності державною та іноземною мовами, кваліфіковано готувати наукові й аналітичні публікації з цієї тематики; створювати та досліджувати моделі управління інтелектуальною власністю у соціально-економічних та еколого-економічних системах, застосовувати їх для підвищення інноваційного потенціалу наукових досліджень і практичних розробок.	15
Тема 8. Етика наукових досліджень та правові аспекти інтелектуальної власності Практична робота 8. Самостійна робота 2.		15
		10
Модульна контрольна робота 2.		30
Всього за модулем 2		100
Навчальна робота		$(M1 + M2)/2 * 0,7 \leq 70$
Екзамен/залік		30
Всього за курс		$(\text{Навчальна робота} + \text{екзамен}) \leq 100$
Курсовий проєкт/робота (за наявності)		100

8.2. Шкала оцінювання знань здобувача вищої освіти

Рейтинг здобувача вищої освіти, бали	Оцінка за національною системою (екзамени/заліки)
90-100	відмінно
74-89	добре
60-73	задовільно
0-59	незадовільно

8.3. Політика оцінювання

Політика щодо дедлайнів та перескладання	Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання модулів відбувається із дозволу лектора за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).
Політика щодо академічної доброчесності	Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Курсові роботи, реферати повинні мати коректні текстові посилання на використану літературу
Політика щодо відвідування	Відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись індивідуально (в он-лайн формі за погодженням із деканом факультету)

8. Навчально-методичне забезпечення:

- електронний навчальний курс навчальної дисципліни (на навчальному порталі НУБіП України);
- конспекти лекцій та їх презентації (в електронному вигляді);
- навчальний посібник;
- методичні рекомендації для виконання практичних робіт з дисципліни.

9. Рекомендовані джерела інформації :

1. Бабух І. Б. Методологія та організація наукових і прикладних досліджень в маркетингу : навч. пос. для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня. Чернівці : Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2024. 260 с.
2. Дубовик Н. А., Климова К. І. Інтелектуальна власність та авторське право - візуалізований навчальний посібник. Вид-во: ДУІКТ. 2024. 289.
3. Методологія наукових досліджень. Методичні вказівки до практичних занять для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» спеціальності 051 «Економіка» освітньої програми «Економіка довкілля і природних ресурсів» усіх форм навчання / Укладачі: Дерій Ж.В., Мініна О.В., Шадура-Никипорець Н.Т. Чернігів: НУ «Чернігівська політехніка», 2024. 32 с.
4. Мещеряков В.І. Теорія планування експерименту та аналіз даних. Конспект лекцій. ОДЕКУ, (електронний варіант). 2024. 269 с.
5. Сяєв А.В. Методологія та організація наукових досліджень: конспект лекцій. Дніпро: ДНУ, 2025. 72 с.
6. Право інтелектуальної власності: підручник / за заг. ред. С.Б. Булеци, О.І. Чепис. Ужгород: РІК-У, 2019. 488 с.
7. Право інтелектуальної власності: підручник / за заг. ред. О.І. Харитонової. Київ: Юрінком Інтер, 2019. 539 с.

Нормативно-правова база

8. Цивільний кодекс України (Книга четверта «Право інтелектуальної власності»). URL: <https://i.factor.ua/ukr/law-54/section-299/> (дата звернення 01.05.2026 р.).
9. Порядок функціонування інформаційної системи Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти «NAQA.Svr». Затверджено Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти протокол від 30 серпня 2022 року № 13 (18), зі змінами (протокол від 19 листопада 2024 року № 19 (69), протокол від 22 квітня 2025 року № 6 (78)). URL: https://naqa.gov.ua/wp-content/uploads/2025/04/%D0%9F%D0%BE%D1%80%D1%8F%D0%B4%D0%BE%D0%BA-%D1%84%D1%83%D0%BD%D0%BA%D1%86%D1%96%D0%BE%D0%BD%D1%83%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F-NAQA.Svr_22.04.2025.pdf
10. Порядок розгляду повідомлень щодо порушення процедури захисту дисертації на здобуття ступеня доктора філософії. Затверджено Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти протокол від «25» червня 2024 року № 12 (62). URL: <https://naqa.gov.ua/wp-content/uploads/2024/06/%D0%9F%D0%BE%D1%80%D1%8F%D0%B4%D0%BE%D0%BA-%D1%80%D0%BE%D0%B7%D0%B3%D0%BB%D1%8F%D0%B4%D1%83-%D0%BF%D0%BE%D0%B2%D1%96%D0%B4%D0%BE%D0%BC%D0%BB%D0%B5%D0%BD%D1%8C-%D1%89%D0%BE%D0%B4%D0%BE-%D0%BF%D0%BE%D1%80%D1%83%D1%88%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F-%D0%BF%D1%80%D0%BE%D1%86%D0%B5%D0%B4%D1%83%D1%80%D0%B8-%D0%B7%D0%B0%D1%85%D0%B8%D1%81%D1%82%D1%83-%D0%B2%D1%96%D0%B4-25.06.2024.pdf>
11. Порядок розгляду скарг/повідомлень щодо фактів академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації. Затверджено Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти протокол від «24» жовтня 2023 року № 16 (45) (зі змінами протокол від «26» грудня 2023

- року № 21 (50), протокол від «14» травня 2024 року № 10 (60), протокол від «22» жовтня 2024 року № 18 (68)). URL: https://naqa.gov.ua/wp-content/uploads/2024/10/%D0%9F%D0%BE%D1%80%D1%8F%D0%B4%D0%BE%D0%BA-%D1%80%D0%BE%D0%B7%D0%B3%D0%BB%D1%8F%D0%B4%D1%83-%D1%81%D0%BA%D0%B0%D1%80%D0%B3_22.10.2024.pdf
12. Про авторське право і суміжні права: Закон України від 01.12.2022 р. № 2811-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2811-20#Text>(дата звернення 01.05.2026 р.)
 13. Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії: постанова Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/44-2022-%D0%BF#Text>(дата звернення 02.05.2026 р.)
 14. Деякі питання присудження (позбавлення) наукових ступенів: Постанова Кабінету Міністрів України від 17 листопада 2021 р. № 1197. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1197-2021-%D0%BF#Text> (дата звернення 01.05.2026 р.)
 15. Про затвердження Вимог до оформлення дисертації: наказ Міністерства освіти і науки України 12.01.2017 № 40. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0155-17#Text>
 16. Про опублікування результатів дисертацій на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук: наказ Міністерства освіти і науки України 23.09.2019 № 1220. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1086-19#Text>(дата звернення 01.05.2026 р.).
Про затвердження форми рішення разової спеціалізованої вченої ради про присудження ступеня доктора філософії: наказ Міністерства освіти і науки України від 24.04.2024 № 578. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0667-24#Text>(дата звернення 01.05.2026 р.)
 17. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>(дата звернення 01.05.2026 р.)
 18. Про охорону прав на винаходи і корисні моделі: Закон України від 15.12.1993 р. № 3687-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3687-12#Text> (дата звернення 01.05.2026 р.)
 19. Про охорону прав на знаки для товарів і послуг: Закон України від 15.12.1993 р. № 3689-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3689-12#Text>

Інформаційні ресурси

20. WIPO – World Intellectual Property Organization
21. European Patent Office (EPO)
22. Web-site Верховної ради України. Законодавство України - <https://zakon.rada.gov.ua/>
23. Web-site Міністерства економіки України – <http://www.me.gov.ua/Tags/DocumentsByTag?lang=uk-UA&id=bb27fb37-4305-4686-9ea0-995d1c10f028&tag=DerzhavnaSluzhbaIntelektualnoiVlasnosti>
24. Web-site Державного підприємства «Український інститут інтелектуальної власності» - <https://ukrpatent.org>
25. Web-site Державної організації «Українське агентство з авторських та суміжних прав» - <http://www.uacrr.kiev.ua>
26. Google Scholar – для пошуку сучасних публікацій з методології досліджень.
27. Scopus та Web of Science – бази для пошуку наукових статей.